

Výsledky standardizace a možnosti využití Dotazníku interakčního stylu učitele (QTI)

**Konference *Psychologická diagnostika
dětí a dospívajících*
29.6. – 1.7. 2011
FSS MU Brno**

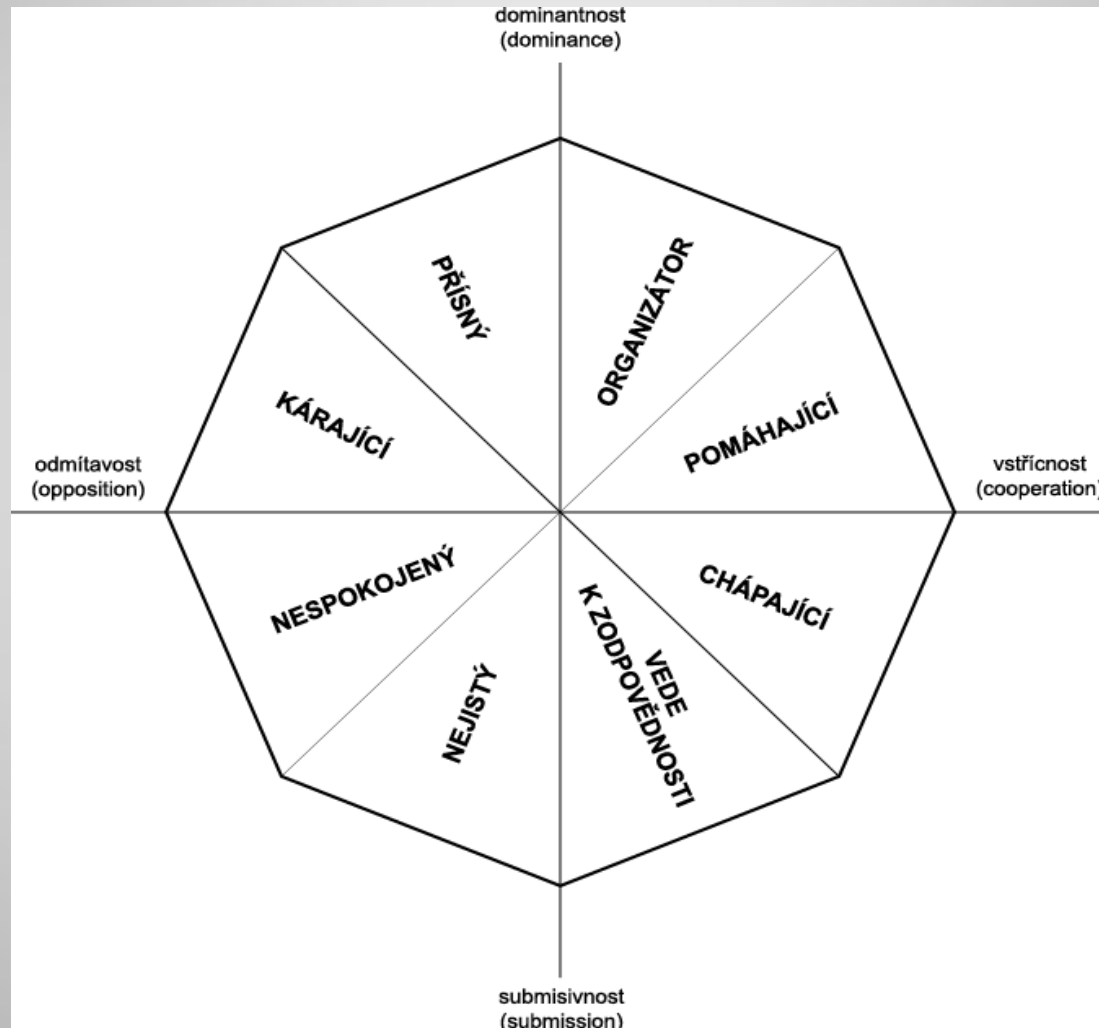
PhDr. Josef Lukas, Ph.D.

***Centrum podpory inkluzivního vzdělávání Brno
Katedra psychologie FSS MU Brno***

Vztahy mezi učiteli a žáky – teoretická východiska

- Systémové pojetí komunikace a interakce (třída jako systém; „ekologický“ princip)
- Interpersonální chování učitele – interakční pojetí osobnosti (Leary, ICL)
- Využití systému interpersonální diagnózy ve školním prostředí (Wubbels, Levy, 1993; Mareš, Gavora, 2004) – vytvoření dotazníku QTI (*Questionnaire on Teacher Interaction*)
- Sledování dvou dimenzí při popisu chování učitele - dimenze vlivu (kontroly interakce) + dimenze „blízkosti“ (míra spolupráce)
- Transformace dimenzí do klasifikačního systému

Klasifikační systém interpersonálního chování učitele (upraveno dle Mareš, Gavora, 2004)

Pravidla využívání dotazníku QTI

Základní pravidla při hodnocení učitelů žáky:

- 1) jednoho učitele hodnotí dvě třídy;
- 2) v každé třídě musí být minimálně 10 žáků;
- 3) dotazník nevyužívat vícekrát rok.

Podmínky administrace – u Wubbelse et al. (1993)
zmiňovány podmínky u učitelů, daleko méně u
žáků

Sebehodnocení učitele – porovnání s sumarizovaným
hodnocením žáky (pozn. – třída vnímána jako jeden
„respondent“)

Pilotní výzkum

6 učitelů hodnotily vždy dvě třídy (237 žáků); tento vzorek nebyl začleněn do standardizačního souboru;

Byla využita pracovní verze QTI se 116 položkami; pětibodová číselná škála sledující přítomnost určitého chování u učitele – 0 (nikdy) až 4 (vždy) + varianta odpovědi N (nemohu se vyjádřit)

Cíle a výsledky pilotního výzkumu: zjištění a popsání detailních podmínek administrace; ověření reálných možností využití dotazníku; zjištění využitelnosti položek a jejich následné úpravy po formální a obsahové stránce

Standardizace

Standardizační soubor – 26 učitelů (17 žen a 9 mužů) hodnoceno 799 žáky (886 dotazníků) ve 43 třídách na 7 základních školách (*convenience sampling*); žáci ve třídách – nejméně 13 (7), nejvíce 28;

Metoda – dotazník QTI se 116 položkami upravený dle pilotáže

Analýza a výběr položek – redukce na 59 položek (plánováno 64) dle jejich srozumitelnosti; síly korelace s dalšími položkami v sektoru a sektorovým skórem; míry rozptylu v získaných odpovědích

Příprava definitivní verze dotazníku (řazení položek, úprava instrukcí, 2 verze – učitel, učitelka)

Reliabilita a validita (část 1)

Reliabilita sektorů – výpočet vnitřní homogenity; u všech sektorů Cronb.α nad 0,9

Konstruktová validita 1 – vzájemné korelace mezi sektory

Korelace sektoru Pomáhající (POM) s ostatními sektory

		ORG		
		0,82		
	PRI		POM	
	-0,83			
KAR				CHAP
-0,83				0,96
	NES		ZOD	
	-0,85		0,94	
		NEJ		
		-0,61		

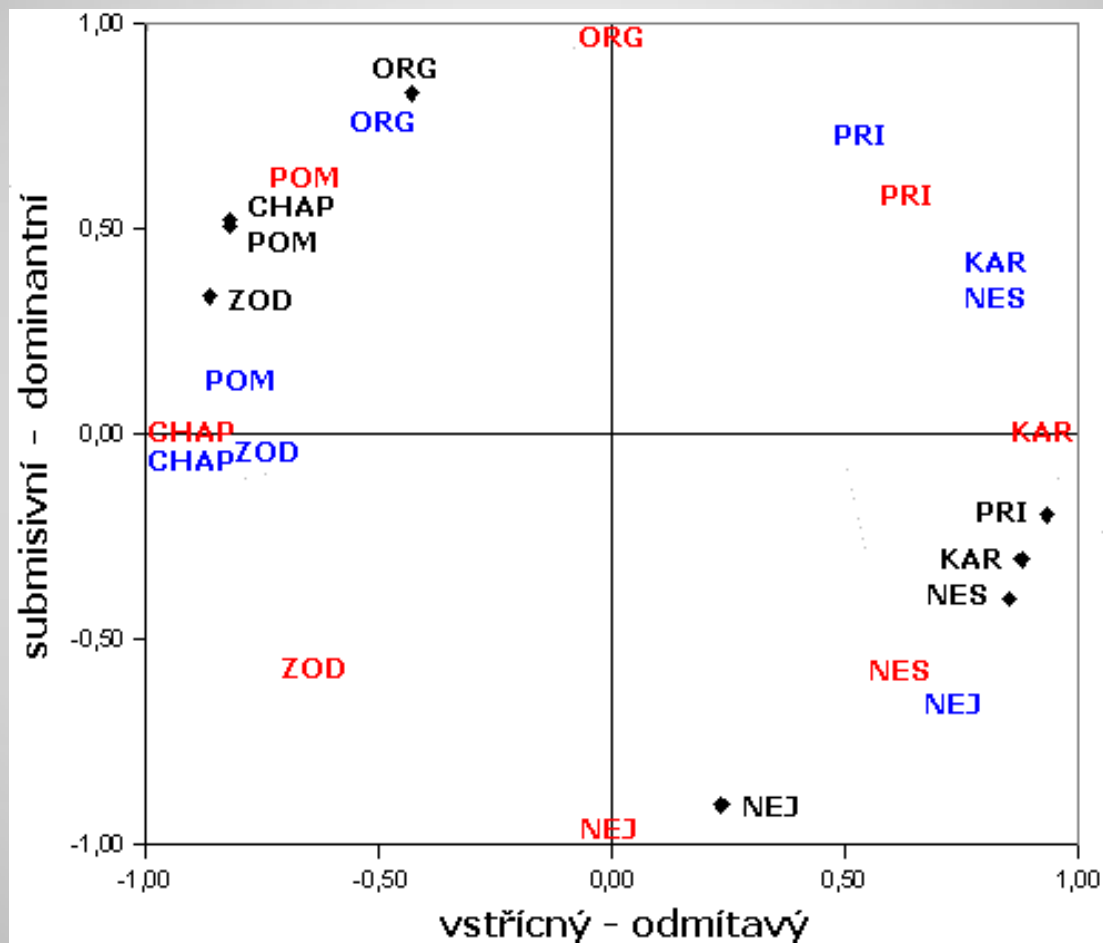
Reliabilita a validita (část 2)

Konstruktová validita 2 – faktorová analýza jednotlivých sektorů s cílem extrahovat dva faktory, které by odpovídaly teoretickým dimenzím kontroly interakce a blízkosti

Závěry – problém konstruktové validity;

- 1) korelace mezi sektory odpovídá teoretickým předpokladům pouze částečně;
- 2) dvoufaktorové (teoretické) řešení méně vhodné;
- 3) možné jednofaktorové řešení – póly vstřícná dominance a odmítavá submisivnost (nutnost revize teoretických předpokladů).

Faktorové zátěže sektorů

● naše řešení

teoretický předpoklad

řešení ve výzkumu Gavora, Mareš, Den Brok (2003)

Závěry, diskuse

Úspěšný, několikastupňový výběr položek – srozumitelnost, reliabilita sektorů

Problematičnost konstruktové validity – oproti Learymu modelu patrné spíše směřování k jednofaktorovému řešení

Otázka metodologicky „čistého“ řešení a skutečné využitelnosti dotazníku (v zahraničí stabilně využívaného) jakožto screeningové metody

Při práci s dotazníkem nutné přihlížet ke známým a popsaným omezením (vztahuje se i na využití předběžných „norem“, založených na typologii interakčních stylů učitele)

Děkuji za pozornost

**Kontakt: mail@jlukas.cz
www.jlukas.cz**